

VAŽNO!

„KANDIDAT GUBI PRAVO
POLAGANJA ISPITA,
U TOM ISPITNOM ROKU,
KADA SE U TOKU, ODNOSNO
POSILIJE ISPITA, UTVRDI DA SE
SLUŽIO NEDOZVOLJENIM
SREDSTVIMA, DA JE PREPISAO
TUĐI ZADATAK ILI DA JE DAO
SVOJ ZADATAK DRUGOM.“

(član 24 Pravilnika o načinu, postupku i vremenu polaganja maturalnog ispita u gimnaziji, odnosno član 27 Pravilnika o načinu i postupku polaganja stručnog ispita za učenike koji nastavljaju obrazovanje)

UPUTSTVO

VRIJEME TRAJANJA TESTA JE 180 MINUTA

Za vrijeme testa nije dozvoljena upotreba elektronskih uređaja. Učenik/učenica ne smije na bilo koji način otkrivati u testu svoj identitet ili se direktno obraćati ocjenjivaču.

Test **MORA** biti **ČITKO** napisan hemijskom olovkom. Učenik/učenica može da piše ćirilicom ili latinicom, pisanim ili štampanim slovima, ekavskim ili ijekavskim izgovorom, jotovanom ili nejotovanom varijantom. Ako piše štampanim slovima, **MORA** istaći veliko slovo.

Test sadrži zadatke koji se rješavaju na jedan od sljedećih načina:

- zaokruživanjem broja ispred tačnog odgovora
- pisanjem kratkog odgovora
- pisanjem dužeg odgovora
- pisanjem eseja

Uz test si dobio/dobila **list za odgovore** za zadatke višestrukog izbora.

Potrebno je da na odgovarajuće mjesto pažljivo **prepišeš** svoje odgovore.

Zadatak će se vrednovati s nula bodova:

- ako je odgovor netačan
- ako odgovor na zadatak višestrukog izbora **NIJE** prenijet na list za odgovore
- ako je zaokružen ili napisan i tačan i netačan odgovor
- ako je nečitko napisan odgovor/esej
- ako je odgovor/esej napisan grafitnom olovkom
- ako funkcionalni tekst/esej **NIJE** napisan na predviđenom mjestu, već samo na listovima za koncept (pisanje koncepta nije obavezno).

Ukoliko pogriješiš, prekriži i odgovori ponovo. Kad završiš, provjeri svoje odgovore.

Srećno!

Pročitaj tekst, a onda odgovori na pitanja 1, 2, 3, 4 i 5.

BookTok i tinejdžeri influencersi koji su uzdrmali svijet knjiga

Čuveni Voterstouns u londonskoj ulici Pikadili je modernistička/*art deco* zgrada. Ova knjižara, kao i mnoge druge, povećala je prodaju pomoću društvenih mreža.

Grupe tinejdžerki se redovno okupljaju ovdje da kupe nove knjige i upoznaju nove prijatelje, a obje stvari otkrivaju preko aplikacije TikTok. Preporuke influencersa za autore i romane na *BookToku* – zajednici korisnika koji su strastveni čitaoci knjiga i snimaju klipove gdje preporučuju naslove – mogu prodaju da lansiraju u nebesa. Iako je u velikoj mjeri onlajn fenomen, *BookTok* ima materijalni uticaj na maloprodaju. TikTok sada motiviše ljude da kupuju knjige od malih nezavisnih knjižara kroz partnerstvo sa platformom bookshop.org, koja im omogućava da kupuju onlajn.

Prošle godine Voterstouns Pikadili je bio domaćin *BookTok* festivala. Jedan asistent u prodaji je za *The Observer* rekao da je *BookTok* podstakao ogromnu prodaju YA (Young Adult, eng. – literatura namijenjena čitalačkoj publici uzrasta od 12 do 18 godina, prim. prev.) i ljubavnih knjiga, uključujući naslove kao što su *Ahilova pjesma* Medlin Miler (Madeline Miller) i autora kao što je Kolin Huver (Colleen Hoover).

„U ovu demografsku grupu spadaju isključivo tinejdžerke, ali moć koju ona ima je ogromna. Imamo sto sa knjigama koje su preporučene na *BookToku* – i možete zaključiti koje knjige su u trendu po brzini kojom se prodaju.“

BookTok je osnovan 2020, ali sa ovom godinom ova zajednica je doživjela razvoj koji je do sada bio *organic* fenomen. Ovog mjeseca biće proglašeni pobjednici prvih TikTok nagrada za knjige. Korisnici platforme glasali su za uži izbor objavljen u maju, sa kandidatima za *BookTok* knjigu godine, uključujući *Honey&Spice* Bolua Babalole, *Lies We Sing to the Sea* Sare Andervud, *Young Mungo* Dagleasa Stjuarta i *Maame* Džesike Džordž.

Tu su i nagrade za *BookTok* influencersa, nezavisne knjižare, knjige za prekid pauze u čitanju i, što je najvažnije, *Best BookTok Revival*, što je starije romane predstavilo novoj publici. Među finalistima u *Revival* kategoriji su *Jedan dan* Dejvida Nikolsa, *Ne daj mi nikada da odem* Kazua Išigura, *Ponos i predrasude* Džejn Ostin i Orvelova *1984*.

Kako *BookTok* već pruža izuzetan publicitet, biće zanimljivo vidjeti kako ove nagrade utiču na prodaju autora koji su ušli u uži izbor.

Reakcija glavnog tržišta *BookToka* biće ključna za uspjeh. Najnovije istraživanje Udruženja izdavača kaže da je *BookTok* značajan faktor u navikama čitanja generacije Z. U anketi u kojoj je učestvovalo više od 2 000 mladih od 16 do 25 godina, skoro 59% reklo je da im je *BookTok* pomogao da otkriju svoju strast prema čitanju. U toj anketi se kaže: „*BookTok* i *book* influencersi značajno utiču na izbor ove publike u vezi sa onim šta čitaju, a 55% ispitanika reklo je da se okreću ovoj platformi za preporuke knjiga.“ Svaki treći je koristi da otkrije knjige za koje inače ne bi čuo. Ona podstiče raznolikost, pri čemu je svaki treći anketirani čitalac rekao da je otkrio knjige autora iz različitih kultura, a skoro 40% ih se upoznao sa novim žanrovima pomoću aplikacije.

BookTok je imao veliki uticaj na to kako funkcioniše tradicionalni model izdavaštva, i dok jedni prepoznaju strah od stvaranja male, elitne grupe slavnih TikTok autora, drugi misle da je to izazov sa kojim industrija treba da se suoči: „Porast *BookTok* naslova značio je manju vidljivost za druge naslove, bilo da se radi o dugogodišnjim autorima ili debitantima. Ali mislim da je dobro da se naša industrija povremeno uzdrma, da preispitamo šta mislimo da naši čitaoci žele i da napravimo mjesta za ove nove trendove.“

(Priredeno prema: *BookTok i tinejdžeri influencersi koji su uzdrmali svet knjiga - Glif*)

1. Šta je *BookTok*?

---

1 bod	
-------	--

2. U čemu je značaj nagrade *Best BookTok Revival*?

---

1 bod	
-------	--

3. TikTok je za onlajn prodaju knjiga ostvario partnerstvo sa:

1. BookTokom
2. Udruženjem izdavača
3. platformom bookshop.org
4. The Observerom

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod	
-------	--

4. Na koji način je *BookTok* uticao na čitalačke navike tinejdžera?

---

1 bod	
-------	--

5. Zašto pojedini izdavači smatraju da *BookTok* nije dobra platforma?

---

1 bod	
-------	--

6. Prepiši skraćenice iz datog primjera i napiši njihovo značenje.

Young Adult, eng. – literatura namijenjena čitalačkoj publici uzrasta od 12 do 18 godina, prim. prev.

---

2 boda	
--------	--

7. A) Od podvučenih imenica napiši prisvojne pridjeve:

Na karti je pokazao gdje se nalazi Azija. _____

Anka čita. _____

Zašto Ankica plače? _____

1 bod	
-------	--

B) Napiši novodobijenu riječ.

bez + čašće _____

bez + pomoćan _____

bez + ciljan _____

bez + šuman _____

2 boda	
--------	--

8. Zaokruži broj ispred primjera u kojem ne treba dodati suglasnik T i rješenje prenesi na list za odgovore.

1. suprostavljeni
2. kontrastni
3. protesni
4. bolesni

1 bod	
-------	--

9. Dopuni rečenicu tako što ćeš riječ iz zagrade upotrijebiti u odgovarajućem padežnom obliku.

Od toliko _____ na kojima sam bio, na ovom je bilo najviše _____.
(koncerti) (posjetio)

1 bod	
-------	--

10. Koja junakinja pomaže Eženu de Rastinjaku da uđe u visoko društvo?

1. Gospođica Viktorina
2. Gospođa de Bozean
3. Gospođa de Lanti
4. Gospođa Voker

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

Na osnovu odlomka iz romana *Na Drini ćuprija* riješi zadatke 11, 12 i 13.

Toliko je bio ukrućen i premoren da je klonuo na kamene basamke, jednako stenjući i ječeći. Onaj bolničar mu je mazao ranjeno uho nekom tečnošću koja je pekla. Kroz suze hodža je, kao u neobičnom snu, gledao na vojnिकovoj levoj mišici belu, široku traku i na njoj velik i pravilan krst od crvenog platna. Samo u groznici mogu da se vide takva gadna i strašna snoviđenja. Taj krst mu je plivao i poigravao u suzama i, kao ogromno priviđenje, zaklanjao ceo vidik.

(I. Andrić, *Na Drini ćuprija*, Oktoih, Podgorica, 2007, str. 132)

11. Koji istorijski događaj je prikazan u odlomku?

_____

1 bod

12. Na koji lik se odnosi odlomak?

_____

1 bod

13. A) Šta u odlomku predstavlja krst na vojnिकovoj ruci:

1. u osnovnom značenju: _____
2. u simboličkom značenju: _____

2 boda

B) Zašto lik sa suzama u očima gleda krst na vojnिकovoj ruci?

_____

_____

1 bod

Na osnovu odlomka, kao i cjelokupnog djela *Rani jadi*, riješi zadatke 14, 15 i 16.

Čuli ste, kuće nema. Na mom je uzglavlju izrasla jabuka. Jedno kvrgavo, povijeno stablo bez ploda. Soba mog detinjstva pretvorila se u leju s lukom, a na mestu gde je stajala singerica moje majke – bokor ruža. Pored bašte se uzdiže nova trospratnica, u njoj stanuje profesor Smerdel. Kestenove su posekali, rat, ljudi ili prosto - vreme.

A evo šta se tu zbilo, u Bemovoj dvadeset sedam. Pre dvadesetak godina, koje sam hteo da preskočim jednim lirskim skokom unapred. Ulazi moj otac, dva tri meseca po našem odlasku, u kuću broj 27 u Bemovoj i iznosi naše stvari: dva ormara, dva kreveta, singericu moje majke. Kad su izneli i poslednji deo nameštaja, a to je bio onaj otoman u kojem pevaju federer, evo – gospođo Smerdel, ja još uvek s vama govorim – šta se zbilo: „Kada smo izneli i poslednji deo nameštaja, draga moja Olga, a to je bio onaj otoman u kojem pevaju federer, kuća se srušila kao kula od karata. Ne znam ni sam kakvim sam čudom uspeo...” (Iz pisma Eduarda Sama, mog oca, svojoj sestri Olgi Sam-Urfi.)

(D. Kiš, *Rani jadi*, BIGZ, Beograd 1990, str. 14-15)

14. A) Pripovjedač u odlomku je:

1. Eduard Sam
2. Olga Sam-Urfi
3. dječak Andreas Sam
4. odrasli Andreas Sam

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod	
-------	--

B) Kojom tehnikom pripovjedač predstavlja događaj koji je „hteo da preskoči jednim lirskim skokom unapred“?

_____

1 bod	
-------	--

15. Pored citata napiši naziv stilske figure koja je upotrijebljena.

otoman u kojem pevaju federer _____

kuća se srušila kao kula od karata _____

1 bod	
-------	--

16. Napiši još jedan naziv za Bemovu ulicu koji se upotrebljava u djelu „Rani jadi“.

_____

1 bod	
-------	--

Na osnovu odlomka, kao i cjelokupnog djela, riješi zadatke 17 i 18.

Skoro će nedelja dana kako mu umre sin, a on još ni s kim ne popriča kako valja... Treba da popriča razložno, natenane... Treba da ispriča kako mu se sin razbole, kako se mučio, šta je rekao pred smrt i kako je umro... Hteo bi da opiše sahranu i odlazak u bolnicu po pokojnikove stvari. U selu mu ostala ćerka Anisja... I o njoj bi da priča... Malo li je toga o čemu bi on sada pričao?

(Paideia, Beograd, 2004, str. 56)

17. Napiši naziv djela iz kojeg je odlomak i autora.

naziv djela _____

autor _____

1 bod	
-------	--

18. A) Kako se zove junak na kojeg se odnosi odlomak?

_____

1 bod	
-------	--

B) Objasni zašto junak „još ni s kim nije mogao da porazgovara“.

_____
_____

1 bod	
-------	--

C) Junak je na kraju ispričao svoju priču:

1. Anisji
2. kočijašu
3. kobili
4. psu

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod	
-------	--

19. Čime zatvorenici *Proklete avlije* najčešće prekraćuju vrijeme?

1. pisanjem
2. čitanjem
3. pričanjem

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod	
-------	--

Pažljivo pročitaj stihove pjesme *Santa Maria della Salute* i odgovori na pitanja.

Pamet me stegnu, ja srce stisnu',
utekoh mudro od sreće, lud,
utekoh od nje – a ona svisnu.
Pomrča sunce, večita stud,
gasnuše zvezde, raj u plač briznu,
smak sveta nasto i strašni sud –
O, svetski slome, o strašni sude,
Santa Maria della Salute!

(L. Kostić, *Santa Maria della Salute*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Podgorica, 2015, str. 117)

20. A) Kojem književnoistorijskom razdoblju pripada pjesma?

_____

1 bod	
-------	--

B) Objasni stihove: *Pamet me stegnu, ja srce stisnu', /utekoh mudro od sreće, lud.*

_____
_____

1 bod	
-------	--

C) Objasni funkciju motiva sunca i zvijezda u navedenoj strofi.

_____
_____

1 bod	
-------	--

21. Rasporedi nazive djela u odgovarajuće redove i upiši njihove autore. Pazi, dva djela su suvišna.

Instrukcija maslini

Čiča Gorio

Banović Strahinja

Derviš i smrt

Stranac

Noć skuplja vijeka

OPIS	DJELO	AUTOR
epsko djelo u stihu, govori o izdaji i praštanju		
junak ovog djela prolazi put od dogmatika do pobunjenika		
lirska pjesma o istrajnosti, upornosti, o opstanku		
roman govori o безусловnoj roditeljskoj ljubavi		

2 boda

22. Leone Glembaj je:

1. pravnik i slikar
2. bankar i slikar
3. ljekar i slikar
4. filozof i slikar

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora i rješenje prenesi na list za odgovore.

1 bod

23. Pročitaj razgovor junaka iz „Hamleta“ i objasni značenje „kameleonove hrane“ u kontekstu djela.

Kralj: Kako je sad naš sinovac Hamlet?

Hamlet: Izvanredno dobro, vere mi: na kameleonovoj hrani; jedem vazduh, kljukaju me obećanjima. Tako ne biste mogli gojiti ni kopuna*.

(Nepoznata riječ: kopun* - pijetao)

(V. Šekspir, Hamlet, NOLIT, Beograd, 1973, str. 84)

---

1 bod

25. Ponuđene su dvije teme za pisanje eseja. Zaokruži broj ispred teme koju si odabrao/odabrala. Oblikuj esej koji sadrži od 250 do 300 riječi.

• Prilikom razvijanja teme, koristi relevantne primjere/podatke uz argumentovanje sopstvenih stavova.

• Poštuj zahtjev o broju riječi +/-10% (ocjenjuje se sastav koji ima od 225 do 330 riječi; ako esej ima manje od 225 riječi, NE ČITA SE, a na 330. riječi PRESTAJE čitanje).

• Vodi računa o jezičkoj pravilnosti i čitljivosti teksta.

1. Motiv zabranjene ljubavi u „Gorskom vijencu“

Uputstva za pisanje eseja:

- Navedi osnovne podatke o djelu (autor, epoha...).
- Analiziraj motiv zabranjene ljubavi kroz dvije ljubavne priče u djelu, navedi razloge zbog kojih je svaka od njih bila zabranjena i sudbinu onih koji su se našli u njenim „zamkama“.
- Na osnovu analiziranih motiva ukaži na odnos prema zabranjenim ljubavima u crnogorskom kulturnom kodu.

2. Biblioteka – nepodnošljiva lakoća nestajanja

Uputstva za pisanje eseja:

- Opiši ulogu biblioteke u kulturnom životu jednog mjesta.
- Ukaži na odnos mladih ljudi prema bibliotekama.
- Predloži aktivnosti za bolju promociju biblioteka.

13 bodova	
-----------	--

